

Opgave 5

Noors medicijn voor Hollandse ziekte

Noorwegen is een belangrijke producent van olie en gas. Dankzij de export van deze energieproducten stroomt er veel geld in de Noorse schatkist. Een groot deel van deze inkomsten wordt sinds de jaren '90 van de vorige eeuw in het Noorse staatspensioenfonds gestopt: in de volksmond bekend als het 'Petroleumfonds'. Het geld in dit fonds wordt in het buitenland belegd. Hiermee probeert de Noorse overheid de opwaartse druk op de koers van de Noorse kroon (NOR) tegen te gaan, om de internationale concurrentiepositie van Noorwegen sterk te houden. Op deze manier hoopt Noorwegen een situatie te voorkomen die onder economen bekend staat als de 'Dutch Disease': zie verder bron 9. Het Petroleumfonds heeft in december 2010 een waarde van 401 miljard euro. Dit fonds is bedoeld om de komende lasten van de vergrijzing op te vangen, maar zou ook ingezet kunnen worden om in slechtere tijden de Noorse economie te stimuleren.

- 2p **20** Heeft de Noorse overheid in de jaren '90 met de vorming van het Petroleumfonds gekozen voor het kapitaaldeckingsstelsel of voor het omslagstelsel? Verklaar het antwoord.
- 2p **21** Maak van onderstaande zinnen economisch juiste redeneringen. Als gevolg van de toegenomen olie- en gasexport ... (1) ... het saldo op de ... (2) ... van de Noorse betalingsbalans. Door de olie- en gasexport stijgt de vraag naar Noorse kronen (NOR) op de valutamarkt. De aankoop van buitenlandse beleggingen door het Noorse staatspensioenfonds leidt tot een ... (3) ... van het saldo op de ... (4) ... van de betalingsbalans. Zo probeert de Noorse overheid de koers van de NOR te stabiliseren. Kies uit:
bij (1) verbetert / verslechtert
bij (2) kapitaalrekening / lopende rekening
bij (3) verbetering / verslechtering
bij (4) kapitaalrekening / lopende rekening
- In Nederland is het totaal van alle opgebouwde pensioenvermogens samen méér dan 100% van het bruto binnenlands product.
Gebruik bron 10 en bron 11.
- 2p **22** Laat met een berekening zien dat dit in december 2010 ook gold voor het totaal opgebouwde vermogen van het Noorse Petroleumfonds.
- Noorwegen heeft in de jaren '90 voor de bestemming van de opbrengsten uit de export van olie en gas een andere intertemporele afweging ('ruilen over de tijd') gemaakt dan Nederland heeft gemaakt in de jaren '60 en '70.
Gebruik bron 9.
- 2p **23** Leg dit verschil in intertemporele afweging uit.

- 3p **24** *Gebruik bron 9 en bron 11.*
 Beschrijf, aan de hand van kengetallen uit bron 11, hoe de Noorse en de Nederlandse intertemporele afwegingen verschillend hebben uitgewerkt op de economie. Leg daarbij uit welke bijdrage het Noorse Petroleumfonds in de laagconjunctuur van 2010 kan hebben gehad aan de betere cijfers van Noorwegen in vergelijking met Nederland.
Gebruik ongeveer 65 woorden.

bron 9 ‘Dutch Disease’ (Hollandse ziekte)

Met de uitdrukking Hollandse ziekte wordt bedoeld dat:

- Nederland in de jaren '60 en '70 door de verkoop aan het buitenland van recent ontdekt aardgas te maken kreeg met een koersstijging van de Nederlandse valuta (gulden). In de jaren '80 leidde deze verslechtering van de internationale concurrentiepositie tot een sterk oplopende werkloosheid.
- Nederland de extra miljarden uit de aardgasopbrengsten niet spaarde maar gebruikte voor de financiering van lopende overheidsuitgaven.

bron 10 euro en VS dollar uitgedrukt in Noorse kronen (NOR)

	oktober 2010	november 2010	december 2010
1 euro is	8,11	8,14	7,90
1 VS dollar is	5,84	5,96	5,98

bron 11 economische kengetallen van Nederland en Noorwegen in de laagconjunctuur van 2010

		Nederland	Noorwegen
bevolking	<i>miljoen personen</i>	16,6	4,9
bruto binnenlands product (bbp)	<i>miljard VS dollar</i>	853,8	470,9
groei bbp	<i>% ten opzichte van vorig jaar</i>	1,8	0,3
vermogen Petroleumfonds	<i>miljard euro</i>	niet van toepassing	401
bbp per hoofd	<i>VS dollar</i>	51.434	96.102
begrotingssaldo	<i>in % van het bbp</i>	-5,3	+10,5
staatsschuld	<i>in % van het bbp</i>	59	29,1
werkloosheid	<i>in % van de beroepsbevolking</i>	4,5	3,5
belastingopbrengsten	<i>in % van het bbp</i>	38,4	36,8